

спеціальні вимірювальні станції на території України, які б дозволили здійснювати оперативний моніторинг транспортних операцій з боку усіх зацікавлених сторін (Україна, Росія, ЄС). Невиконання даних умов може призвести вже в найближчому майбутньому до переміщення основних потоків транспортування газу через газопроводи «Північний потік» та «Південний потік» в обхід України, що загрожує втратою для нашої держави за різними оцінками від 500 до 1500 млн. дол. США. Іншою загрозою буде втрата довіри до України з боку як РФ, так і ЄС, результатом чого буде обмеження зовнішньоекономічного потенціалу нашої держави та погіршення і без того непростих євроінтеграційних перспектив країни.

Література

1. Лисичкин С.М. *Энергетические ресурсы и нефтегазовая промышленность мира.* – М.: Недра, 1974.
2. *Energy Statistic Yearbook.* – UN, N.Y., 2008.

Неля ЧОРНА

Тернопільський національний
економічний університет

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ УКРАЇНИ

Суть глобалізації полягає в трансформації економічної діяльності в різних вимірах від національного до загальносвітового рівня. Ключовим питанням є різні підходи до глобалізації з огляду на цілі, яким вона має служити. Цілком можна погодитися з тими, які вважають, що глобалізація є економіко-політичним процесом, який завжди виступає в світовій економіці і виражається в диференційованому насиченні лібералізації припливу товарів, послуг, капіталу і людей.

Сучасний шлях розвитку і вирішення економічних проблем аграрного бізнесу щораз в більшій мірі узгоджується зі світовими зв'язками і залежностями. Зменшується незалежність економічної політики на користь підпорядкування тенденціям і зв'язкам, характерним в світовому масштабі.

Лібералізація ринків має позитивне значення, оскільки усуваються тарифні бар'єри, зростає продуктивність, міжнародна спеціалізація, прискорюється надходження інформації. Однак, цей процес супроводжується і серйозними загрозами: обмеження ролі і функцій держави в формуванні економічних процесів, деструктуризація державних установ, виникнення багатьох неузгодженостей між глобальним ринком і суверенною державою.

Вважається, що до головних чинників глобалізації належать застосування досягнень науково-технічної революції, зокрема інформатики, а також міжнародний поділ праці. З цим пов'язано суттєве зростання товарообороту у світовому масштабі, переміщення капіталу, технологій, товарів, послуг та людей.

До особливо складних і конфліктних у світовому вимірі належать проблеми аграрного бізнесу, продовольчої безпеки і лібералізації торгівлі продовольством. Специфіка сільського господарства, значні відмінності його розвитку в окремих країнах, на різних континентах, а також низька конкурентоспроможність продукції створили загрози його значимості і дальшого поглиблення відмінностей між країнами і регіонами світу.

Глобалізація не оминає жодної галузі економіки. Вважається, що початком глобалізації в сільському господарстві став Уругвайський раунд ГАТТ, коли розпочато підтримку більш конкурентних засад у сільському господарстві і торгівлі продовольством. На сьогодні СОТ ще в більшій мірі очікує лібералізації сільськогосподарської політики у європейських країнах, хоча модель європейського сільського господарства значно обмежує його підтримку, головними чином із соціальних причин.

Українське сільське господарство характеризується значними площами сільськогосподарських угідь, високою їх якістю, великими обсягами виробництва окремих зернових культур, соняшнику, картоплі. В умовах надлишку продовольства, що виробляється на інтенсивній основі в Європейському союзі, і яке частково поступає на внутрішній ринок, особливого значення набувають такі риси вітчизняної продукції як якість, смак та екологічна чистота, завдяки слабкому застосуванню мінеральних добрив і пестицидів.

Стратегічною ціллю вітчизняного аграрного бізнесу є приготування до інтеграції з Європейським союзом (ЄС). Цей процес буде проходити зі значними труднощами. Виникають вони із суттєвої різниці в розвитку та надто повільними структурними перетвореннями в сфері пристосування всього сільського господарства до європейських стандартів. Особливо це стосується частки сільського господарства у ВВП, яка в країнах ЄС в середньому складає 3,5%, а в Україні – 12 - 15%, а також зайнятості в даній галузі (ЄС – близько 5%, Україна – 8 - 20%). Все це дає нижчу продуктивність праці в сільському господарстві України в 6 - 8 разів.

Інтеграція в ЄС дасть Україні шанси до ліквідації розриву в розвитку аграрного бізнесу при відповідному використанні фінансових ресурсів на розвиток сільських територій. Вже в передінтеграційному процесі можуть зникнути митні бар'єри на експорт вітчизняної продукції, які до цього були представлені на європейському ринку. Це створить нові можливості і для вітчизняних переробних підприємств, а разом з тим і проблеми з конкурентоспроможністю на світових ринках. Здатність конкурувати в міжнародному економічному просторі буде залежати від співпраці всіх ланцюгів аграрного сектору економіки та дальшої його реструктуризації, функціонування ефективної системи оптимізації використання ресурсного потенціалу, здатності впровадження продуктово-технологічних інновацій, покращення якості продукції і дій, скомп'юнованих на зовнішню і внутрішню рівновагу. Процес лібералізації не лише принесе значну вигоду, але й сформує гостру конкуренцію на українському ринку, який тривалий час оберігався різними бар'єрами від європейських виробників і дозволяв багатьом немодернізованим і нереконструйованим вітчизняним фірмам спокійно існувати і збувати вироблену продукцію.

Майбутнє українського сільського господарства в контексті глобалізації залежатиме від його адаптаційної здатності. На конкурентоспроможність вітчизняного сільського господарства на світовій арені, на наш погляд, впливатимуть три групи передумов: макроекономічні передумови, що визначаються динамізмом і раціональністю вітчизняної економіки; інноваційно-інвестиційні передумови, насамперед у формуванні відповідного клімату всередині країни та на рівні кожного господарюючого суб'єкту; розвиток сільського господарства у відповідності з прийнятими соціальними стандартами.